

הפקולטה למדע הרווחה והבריאות
كلية علوم الرفاه والصحة

החוג לסיעוד / قسم التمريض / לייש צ'ריל ספנסר

Faculty of Social Welfare & Health Sciences

The Cheryl Spencer Department of Nursing

סילבוס רפואה סיפורית (Narrative Medicine) מס' קורס: 290-4026

תכנית המאסטר בסיעוד

אוניברסיטת חיפה

ד"ר עינת אברהמי, סמסטר ב תשע"ה 2015

תאור הקורס:

רפואה נרטיבית, או רפואה המבוססת על כישורים נרטיביים, היא מתודה מתפתחת בחינוך הרפואי "החדש", הדוגל בגישה מכוונת לפציינט. רפואה נרטיבית מניחה, שכאשר אנו רוכשים מיומנויות נרטיביות, אנחנו מתרגלים ו"מחנכים" את רגשותינו בתהליך שמבהיר את עמדתנו המוסרית והקיומית כלפי נושאים שבמציאות הם מסוכנים מדי מבחינה רגשית, או מביכים מדי, או שהם עוברים לידנו מהר מדי מכדי לאפשר התמודדות הוגנת. אלה הם הנושאים ההומאניים, שהמוסכמות המדעיות מחשיבות כלא-רלבנטיים לרפואה טובה אם כי הם קריטיים ליישום האתיקה הרפואית, לבניית יחסי אמון ולתקשורת מיטבית בין אנשי מקצועות הרפואה והמטופלים.

הרפואה הנרטיבית מתעניינת בשאלה איך סיפורים עובדים ואיזו עבודה הם עושים בתרבות הקלינית הרפואית – הן מנקודת מבטם של המטופלים והן מנקודת מבטם של המטופלים. בקורס נענה על השאלות הבאות: איך ניתן לרתום את סיפורי החולי של המטופלים כדי ליצור אמון בין מטופלים ומטופלים, במטרה לעודד היענות לטיפול במפגש הקליני? כיצד עבודה עם סיפורים מפתחת את יכולתנו להבין ולהשתמש באופן מכבד בקרבה האופטימאלית בין המטופלים למטופלים, קרבה שהיא שונה עבור כל אחד ואחת? כיצד מפעילים יכולות קשב, ייצוג מדויק וחשיבה רפלקטיבית כדי לזהות, להכיל ולכבד קשת רחבה של נקודות מבט, תנודות רגשיות ומקורות סמכות שונים (כגון במשפחה, במרפאה, בבית החולים, בתרבות)? כיצד נעצים ונפתח את העצמי של המטופלים על ידי רפלקסיה באמצעות כתיבה?

הקורס יתנהל בפורמט של סדנה + הרצאות קצרות. במסגרת הסדנאות נעבוד על רכישת מיומנות נרטיבית והרגלי רפלקסיה על ידי התנסות בקריאה צמודה של קטעי ספרות יפה, דיוק בהפעלת טכניקות של ניתוח נרטיבי, כתיבה רפלקטיבית ואוטוביוגרפית, שיתוף בסיפורים שנכתבו וקבלת משוב מאחרים. התרגול הנרטיבי שהסדנאות מציעות מכוון להגביר את המודעות העצמית של הסטודנטים לרגשות, ולטפח אמפתיה כחלק מהותי מאומנות הטיפול בבני אדם. המשתתפים יקבלו חבילת קריאה (חובה ורשות) הכוללת מאמרים, סיפורים ושירים מאת מטופלים ומטופלים, אשר תתמוך בלמידה בקורס.

מטרות:

להבין ולתרגל את תפקידו/ה של המטפל/ת **כקורא/ת** של סיפור המחלה (הרפואי) וסיפור החולי (האישי).

ללמוד ולתרגל הרגלי רפלקסיה (reflective practices) על ידי כתיבה ומתן משוב בקבוצה. להקנות כישורי שיחה יעילים למפגשי מטפל-מטופל וכן לשיחות בין עמיתים. לתרגל כתיבה "בקולו" של המטופל.

דרישות הקורס:

1) בנוסף ל**נוכחות והשתתפות פעילה**, על המשתתפים לבוא מוכנים למפגשים, **לאחר שקראו** את חומר החובה המיועד לאותו מפגש אשר מופיע בסילבוס. כל חומרי הקריאה של הקורס יישלחו אליכם מדי מפגש דרך הדוא"ל ו/או יופיעו באתר הקורס.

הפקולטה למדע הרווחה והבריאות
كلية علوم الرفاه والصحة
החוג לסייעוד **قسم التمريض** ע"ש צ'ריל ספנסר
Faculty of Social Welfare & Health Sciences
The Cheryl Spencer Department of Nursing

2) הפקת הערך המרבי מהקורס מבוססת על עבודה בשיעורים וביניהם. לצד **חובות הכתיבה** בבית (פעמיים במשך הקורס), הסטודנטים מוזמנים לשלוח נרטיבים כתובים למנחה ולקבל משוב דרך הדוא"ל. השתתפות פעילה בקריאה, כתיבה ודיון מהווה 60% מציון הגמר בקורס.
3) עבודת גמר נרטיבית: סיפור הקשור לאחד מנושאי הקורס (3-5 עמודים) **או** יומן רפלקטיבי על תכני המפגשים שינוהל לאורך הקורס (כחצי עמוד לכל מפגש). עבודת הגמר מהווה 40% מציון הגמר בקורס. הסבר מפורט על עבודת הגמר ינתן במהלך המפגשים.

תכנית המפגשים (סילבוס):

- 11.3.2015 מפגש 1:** עקרונות הרפואה הנרטיבית + סדנת כתיבה
- 18.3.2015 מפגש 2:** התרבות והנרטיב + סדנת קריאה ("שחזור")
- 25.3.2015 מפגש 3:** מפגש עם פרופ' יורם עשת על יחסי מטפלים-מטופלים
- 1.4.2015 חופש פסח
- 15.4.2015 מפגש 4:** רפואה ממוקדת מטופל/ת. פעמון הצלילה והפרפר (סרט) + דיון
- 22.4.2015 יום הזיכרון
- 29.4.2015 מפגש 5:** רפלקטיביות: סדנת כתיבה
- 6.5.2015 מפגש 6:** קריאה צמודה, הגשת נרטיב על אחת הדמויות בסיפורים
- 13.5.2015 מפגש 7:** סיפורי חולי
- 20.5.2015 מפגש 8:** הראיון הנרטיבי על פי ריטה שרון
- 27.5.2015 מפגש 9:** סופר-וויזין על פי ג'ון לאונר
- 3.6.2015 מפגש 10:** הדרכת עמיתים, המשך הגשת עבודה: נרטיב בקולו של מטופל
- 10.6.2015 מפגש 11:** אתיקה נרטיבית: סיפורי רופאים
- 17/6/2015 מפגש 12:** פרידה ומשוב
- תאריך הגשת עבודת הגמר ייקבע יחד עם הסטודנטים**

רשימת קריאה*

מפגש 1-2 : "קשב, ייצוג, חיבור" (סיכום עקרונות הרפואה הנרטיבית).
John Launer, "Why Narrative?" 2010 *BMJ*

מפגש 3 : קטעים מספרו של יורם עשת אדם *הולך הביתה*.

מפגש 4 : קטעים מפעמון הצלילה והפרפר מאת ז'אן-פול באובי (חובה); סיכום הרצאה על "פעמון הצלילה והפרפר" (קריאת רשות)

מפגש 5 : רחל נעמי רמן, סיפורים קצרים מתוך *ברכות סבי וסיפורים משולחן המטבח*. **כתיבת נרטיב בבית**

מפגש 6 : פני אבן, וויליאם קרלוס וויליאם, מתוך "סיפורי רופא".
"ההטבלה בסיבוב" מיכאיל בולגקוב, מתוך "רשימות של רופא צעיר".
Rita Charon, "Reading, Writing, and Doctoring: Literature and Medicine." *Am J Med Sci* (קריאת רשות)

מפגש 7 : "דבר קטן וטוב" מאת ריימונד קארבר. *The Anatomy of Hope*, Jerome Groopman (קטע);

מפגש 8 : Johanna Shapiro, "The Use of Narrative in the Doctor-Patient Encounter." *Fam Sys Med*; "אבי נפטר מבלי לומר שלום", רוברט הופמן, סיפור מתוך "סיפורי רופאים: הומניזם ברפואת המשפחה".

מפגש 9 : John Launer, "Conversations Inviting Change"
Jack Coulehan, "On Humility," *Ann Intern Med* 153 (2010)
שני קטעי וידיאו לצפייה. **כתיבת נרטיב בבית "בקולוה של מטופלת"**

מפגש 10 : Johanna Shapiro, Deborah Kasman, and Audrey Shafer, "Words and Wards: Model of Reflective Writing and Its Uses in Medical Education," *J Med Humanit* " A (2006)

מפגש 11 : מקבץ סיפורי רופאים מתוך *סיפורי רופאים: הומניזם ברפואת המשפחה*

מפגש 12 : שירים מאת רחל חלפי ויאיר הורוביץ; **חפץ אישי**

הרשימה נתונה לשינויים ותוספות